

Mladá veda

Young Science

Rozhovor s historikom Petrom Švorcom

Inovativní technologie dopravy

**Maloplošné chránené územia
národného parku Nízke Tatry**

Mladá veda

Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

Jún 2017 (číslo 2)

Ročník piaty

ISSN 1339-3189

Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk

Fotografia na obálke: Krakow 2013. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA

doc. Ing. Peter Adamišin, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociálnej geografie a regionálneho rozvoje, Univerzita Karlova, Praha)

doc. PaedDr. Peter Čuka, PhD. (Katedra cestovného ruchu, Slezská univerzita v Opavě)

prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of Ukrainian Studies, University of Toronto; Royal Society of Canada)

Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)

doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekomos s. r. o., Prešov)

prof. Ing. Róbert Štefko, PhD. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)

prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra veřejné ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)

REDAKCIA

PhDr. Magdaléna Keresztesová, PhD. (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF, Nitra)

Mgr. Martin Hajduk (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

RNDr. Richard Nikischer, PhD. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha)

Mgr. Branislav A. Švorc, PhD., šéfredaktor (Vydavateľstvo UNIVERSUM, Prešov)

PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredoeurópskych jazykov a kultúr FSŠ UKF, Nitra)

Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ

Vydavateľstvo UNIVERSUM, spol. s r. o.

www.universum-eu.sk

Javorinská 26, 080 01 Prešov

Slovenská republika

© Mladá veda / Young Science. Akékoľvek šírenie a rozmnožovanie textu, fotografií, údajov a iných informácií je možné len s písomným povolením redakcie.

EKONOMICKÁ VÝKONNOSŤ KRAJÍN V4 Z POHLADU GLOBÁLNEHO INDEXU KONKURENCIESCHOPNOSTI A TEMPORA RASTU HDP

ECONOMIC PERFORMANCE OF THE V4 COUNTRIES FROM THE GLOBAL
COMPETITIVENESS INDEX AND GDP GROWTH TEMPO

Jaroslav Gonos¹, Veronika Timková²

Jaroslav Gonos pôsobí ako odborný asistent na Katedre ekonómie a ekonomiky na Fakulte manažmentu Prešovskej univerzity v Prešove. Vo svojej výskumnej činnosti sa orientuje na oblasť makroekonomických ukazovateľov a oblasť ukazovateľov kvality života. Veronika Timková pôsobí ako interná doktorandka na Katedre manažmentu na Fakulte manažmentu Prešovskej univerzity v Prešove. Vo svojej dizertačnej práci sa venuje skúmaniu faktorov ovplyvňujúcich riešenie projektového manažmentu pri podávaní projektov v samosprávach určitého regiónu.

Jaroslav Gonos works as a senior lecturer of the Department of Economics and Economy at the Faculty of Management, University of Prešov in Prešov. His research work is focused on macroeconomic indicators and indicators of quality of life area. Veronika Timková acts as a PhD. student of the Department of management, at the Faculty of Management, University of Prešov in Prešov. In her dissertation thesis, she is focused on investigating factors affecting project management solution with the submission of projects in certain municipalities of the region.

Abstract

The economic condition of individual countries is increasingly an up-to-date topic and a problem that resonates in professional circles, debates, not only at national level but also at the level of the European Union, thus it is necessary to address the issue. The primary objective of this article is to analyze the development of the economies of the Vyšehrad Region in the monitored period 2002-2016. Two indicators were selected to meet the goal, which were analyzed in detail in terms of their development in the set time scale and their mutual confrontation was carried out. The first part of the article defines the theoretical

¹ Adresa pracoviska: Ing. Jaroslav Gonos, PhD., Katedra ekonómie a ekonomiky, Fakulta manažmentu, Prešovská univerzita v Prešove, Konštantínova 16, 080 01 Prešov

E-mail: jaroslav.gonos@unipo.sk

² Adresa pracoviska: Mgr. Veronika Timková, Katedra manažmentu, Fakulta manažmentu, Prešovská univerzita v Prešove, Konštantínova 16, 080 01 Prešov

E-mail: veronika.timkova@smail.unipo.sk

framework of key terms of the given issue. The second part is devoted to the analysis of GDP growth rates for V4 countries, where this indicator is also confronted with the Global Competitiveness Index (GCI). At the end, a brief discussion on the importance of economic performance monitoring is offered from the perspective of these two selected indicators.

Key words: economic performance, competitiveness, GCI, GDP

Abstrakt

Ekonomická kondícia jednotlivých krajín je čoraz viac aktuálnejšou témou a problematikou, ktorá významne rezonuje v odborných kruhoch, diskusiách a to nie len na národnej úrovni, ale taktiež na úrovni Európskej únie, preto je dôležité sa danou témou zaoberať. Primárnym cieľom predkladaného článku je realizovať analýzu vývoja ekonomík krajín Vyšehradskej štvorky v sledovanom období 2002-2016. Pre naplnenie cieľa boli zvolené dva indikátory, ktoré boli podrobené analýze ich vývoja v nastavenej časovej škále a zároveň bola uskutočnená ich vzájomná konfrontácia. V prvej časti článku je definovaný teoretický rámec kľúčových termínov danej problematiky. Druhá časť sa venuje analýze vývoja tempa rastu HDP pre krajiny V4, kde tento ukazovateľ je zároveň konfrontovaný s globálnym indexom konkurencieschopnosti (GCI). V samotnom závere je ponúknutá stručná diskusia o význame sledovania ekonomickej kondície z pohľadu týchto dvoch vybraných indikátorov.

Kľúčové slová: ekonomická výkonnosť, konkurencieschopnosť, GCI, HDP

Úvod

Konkurencieschopnosť ekonomík je v súčasnosti veľmi sledovanou kategóriou. Je všeobecne známe, že niektoré krajiny sú vyspelejšie viac, niektoré sú naopak menej vyspelé. Medzi jednotlivými krajinami existujú značné disparity. To, v akej oblasti sú rozdiely medzi krajinami možno sledovať rôznymi ukazovateľmi. Jedným z často používaných ukazovateľov je hrubý domáci produkt (HDP), ktorý v určitej miere určuje vyspelosť, resp. zaostalosť krajiny. Predkladaný príspevok sa zaoberá porovnávaním, resp. istej konfrontácií ukazovateľa HDP s globálnym indexom konkurencieschopnosti (GCI), pričom pozornosť je venovaná krajinám Vyšehradskej štvorky. Najprv krátky teoretický úvod vysvetľuje základnú terminológiu problematiky, a následne je hlavná časť venovaná samotnej analýze a porovnaniu HDP a GCI v rámci V4.

Teoretické východiská

V súčasnosti sa často stretávame s pojmom makroekonomická konkurencieschopnosť, ktorá vyjadruje kapacitu ekonomiky vytvárať, používať a predávať výstupy v globálnej konkurencii tak, aby blahobyť občanov udržateľne rástol relatívne k iným ekonomikám (Slaný 2006). Pri posudzovaní konkurencieschopnosti z makroekonomického hľadiska ide najmä o hodnotenie ekonomiky podľa jej predpokladov a schopností presadiť sa v medzinárodnej konkurencii na základe jej ekonomickej sily, stavu a podmienok v akých sa nachádza (Mokrášová 2008).

Skúmaniu konkurencieschopnosti ekonomík sa venujú viacerí autori, z domácich autorov môžeme spomenúť napríklad Bondareva, Tomčík (2015), ktorí aplikovali globálny index konkurencieschopnosti v rámci SR a ČR, pričom zistili, že k silným pilierom slovenskej

ekonomiky patrí predovšetkým zdravie a základné vzdelanie obyvateľstva, no na druhej strane k vyžívaniu konkurenčných výhod Slovenska bráni predovšetkým nízka efektívnosť práce štátnych inštitúcií a nedostatočný inovačný potenciál. Dudáš (2012) sa zaoberal vývojom konkurencieschopnosti Vyšehradskej štvorky, pričom skúmanie založil na dvoch hlavných indexoch – Global Competitiveness Index, World Competitiveness Index. Zo zahraničných autorov môžeme spomenúť napríklad Opreana, Mihaiu (2011), ktorí sa venovali analýze konkurencieschopnosti krajín Európskej únie, pričom hlavným cieľom bolo analyzovať konkurencieschopnosť týchto krajín na základe faktorov, ktoré majú vplyv na celkovú konkurencieschopnosť EÚ, ako je verejný dlh, rozpočtový deficit, či konkurencieschopnosť národných ekonomík. Pobodnik a kol. (2012), zase skúmali konkurencieschopnosť a bohatstvo krajín na základe indexu vnímania korupcie (CPI) a globálneho indexu konkurencieschopnosti (GCI). V predkladanom príspevku budeme analyzovať konkurencieschopnosť krajín V4, na základe GCI a HDP.

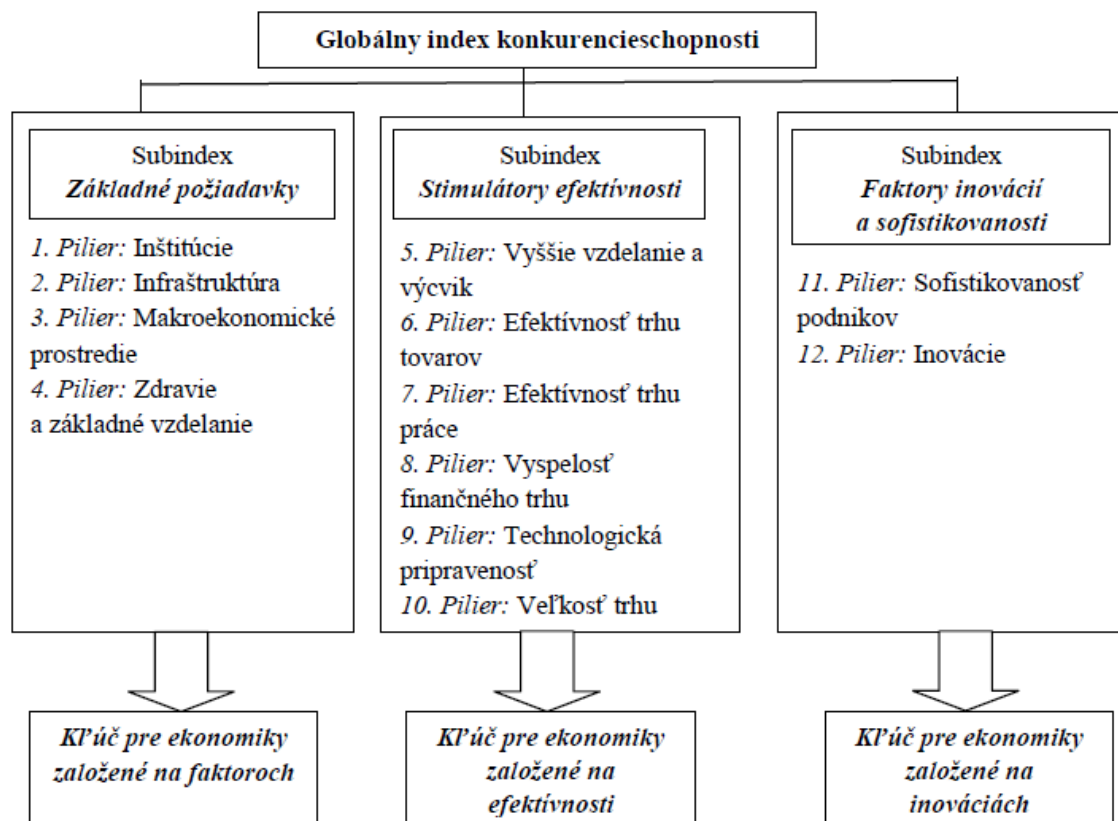
Globálny index konkurencieschopnosti - GCI

Svetové ekonomické fórum - „The World Economic Forum“ (WEF) sa zaoberá štúdiom konkurencieschopnosti krajín viac než tri desaťročia. Od roku 1979 každoročne vydáva Správu o globálnej konkurencieschopnosti „Global Competitiveness Report“, ktorá hodnotí faktory trvalého ekonomického rastu a dlhodobej prosperity jednotlivých krajín ekonomiky (Gordíaková 2011). K hodnoteniu konkurencieschopnosti ekonomík využíva Globálny index konkurencieschopnosti „Global Competitiveness Index“ (GCI). Tento index hodnotí konkurencieschopnosť ekonomiky na základe troch subindexov (základné požiadavky, stimulatory efektívnosti a faktory inovácií a sofistikovanosti). Tieto subindexy obsahujú piliere, na základe ktorých sú jednotlivé ekonomiky hodnotené.

Svetové ekonomické fórum uvádza nasledujúce piliere:

1. *Inštitúcie, resp. kvalita verejných inštitúcií*: Kvalitu inštitucionálneho prostredia možno hodnotiť a posudzovať z hľadiska kvality štátnej správy a efektívnosti podnikov či trhov. V pilieri sa posudzujú subfaktory, ako napríklad ochrana duševného vlastníctva, vlastnícke práva, etické správanie firiem, nezávislosť súdnictva od vplyvu vládnych organizácií a firiem a taktiež miera korupčného prostredia.
2. *Infraštruktúra*: Infraštruktúra ovplyvňuje konkurencieschopnosť krajiny a to najmä preto, že redukuje vzdialenosť medzi regiónmi a integruje národný obchod. Patria sem ukazovatele ako kvalita ciest, železníc, leteckej a riečnej, či námornej dopravy a dodávky energií.
3. *Makroekonomické prostredie, resp. makroekonomická stabilita*: Tento pilier hodnotí makroekonomické agregátne ukazovatele ako je tempo rastu hrubého domáceho produktu, nezamestnanosť a jej vývoj, infláciu, stabilizačnú hospodársku politiku a zahraničnoobchodné vzťahy krajiny.
4. *Zdravie a základné vzdelanie*: Zdravá a vzdelaná pracovná sila významným faktorom ovplyvňujúcim konkurencieschopnosť krajiny, pretože zlý zdravotný stav zamestnancov vedie k významným stratám (napr. dochádza k častej absencii zamestnancov, znižovaniu ich výkonnosti).

5. *Vyššie vzdelanie a výcvik*: Patrí sem napríklad kvalita škôl manažmentu a kvalita vzdelania v oblasti matematiky a exaktných vied, dostupnosť špecializovaných výskumných a školiacich pracovísk, ale aj prístup k internetu na školách a podobne.
6. *Efektívnosť trhu tovarov*: Do tejto skupiny sa zahrnujú faktory ako stupeň konkurencie a zákazníckej orientácie, efektívnosť protimonopolnej politiky, ale napríklad aj počet procedúr, ktoré sú potrebné pre začatie podnikania.
7. *Efektívnosť trhu práce*: Otázky týkajúce sa zamestnanosti/nezamestnanosti, platobných podmienok, pracovné vzťahy zamestnanec/zamestnávateľ, ako aj otázky produktivity pracovníkov spadajú taktiež do tejto kategórie.
8. *Vyspelosť finančného trhu*: V tejto skupine sa posudzuje napríklad stupeň náročnosti získania pôžičky od banky, dostupnosť finančných služieb, či dostupnosť rizikového kapitálu.
9. *Technologická pripravenosť*: Hodnotia sa ukazovatele ako dostupnosť najmodernejších technológií a schopnosť ich využitia spoločnosťami, využívanie internetu obyvateľstvom a iné ukazovatele týkajúce sa využívania alebo dostupnosti informačných technológií.
10. *Veľkosť trhu*: Ide o hodnotenie veľkosti domáceho a zahraničného trhu a export krajiny.
11. *Konkurencieschopnosť firiem* – V tejto kategórii sú dôležité faktory ako množstvo a kvalita domácich dodávateľov, využiteľnosť marketingu, podstata konkurenčnej výhody v spoločnostiach pôsobiach v krajine a podobne.
12. *Inovácie, resp. inovačný potenciál* – V tomto pilieri sa hodnotia napríklad inovačné kapacity spoločností, kvalita vedeckých a výskumných inštitúcií, výška investícií do výskumu a vývoja, dostupnosť vedcov v krajine (Bondareva, Tomčík 2013).

Obrázok 1 - Piliere GCI

Zdroj: Spracované podľa The Global Competitiveness Report 2016 – 2017

Je dôležité si uvedomiť, že týchto dvanásť pilierov nepôsobí na konkurencieschopnosť nezávisle, ale vzájomne sa dopĺňajú. Slabý výsledok v jednom pilieri má často negatívny dopad na iné oblasti. Napríklad vzdelaná a trénovaná pracovná sila a dostatočné financie sú základným predpokladom pre využívanie nových technológií. Nové technológie prispievajú k tvorbe nových inovácií na trhu výrobkov a služieb. Hoci sú všetky piliere agregované do jedného indexu, každý pilier je meraný oddelene (Schwab 2011).

Hrubý domáci produkt - HDP

Výsledkom a zároveň istým predpokladom konkurencieschopnosti krajiny je dlhodobý udržateľný hospodársky rast, ktorý podmieňuje rast ekonomickej úrovne. Najsledovanejším ukazovateľom v tejto oblasti je ukazovateľ hrubý domáci produkt (z angl. GDP – Gross Domestic Product). Samuelson, Nordhaus (2007) hodnotia hrubý domáci produkt ako najkomplexnejšie meradlo celkového národného výstupu a vstupu statkov a služieb. Hrubý domáci produkt je najkomplexnejším meradlom celkovej úrovne výroby statkov a služieb v danej krajine, pričom jeho súčasťou sú všetky tovary a služby produkované danou ekonomikou, ktoré sa legálne predávajú na trhu (Lisý a kol. 2005). Baránik (2003) zase považuje ukazovateľ HDP za rozhodujúcu veličinu ekonomiky, ktorá má nezastupiteľné postavenie medzi makroekonomickými ukazovateľmi. Uvádza aj ďalšie charakteristiky HDP, ako napríklad:

- hrubý domáci produkt najviac vystihuje vývoj, úroveň a stav ekonomiky,
- vecne uvádza to, čo spoločnosť a ekonomika môžu spotrebovať,
- je peňažným vyjadrením produktu, čím ovplyvňuje aj objem financií v ekonomike,
- podieľa sa na vývoji zamestnanosti a podmieňuje ju,
- podieľa sa na úrovni inflácie a ovplyvňuje ju,
- ovplyvňuje objem vývozu a dovozu, podmieňuje ho,
- podieľa sa na kapitálovom trhu, pôsobí naň,
- zdroje, ktorými ekonomika a spoločnosť disponujú sa odvádzajú z HDP.

Doposiaľ sa ukazovateľ HDP považuje za jeden z najvhodnejších ukazovateľov pre meranie výkonnosti danej krajiny, využívajú ho vlády a rôzne inštitúcie na zhodnotenie stavu danej ekonomiky, často sa používa na hodnotenie životnej úrovne obyvateľstva, čo nie je veľmi správne. Kotulič (2011) vo svojom článku zhrnul nepresnosti a obmedzenia ukazovateľa, ku ktorým patrí napríklad tieňová ekonomika, práce v domácnosti, otázka voľného času, necitlivosť voči spoločenskej hodnote a kvalite statkov, životné prostredie a prírodné zdroje, problém novej ekonomiky, či problém vnímania ľudského šťastia a životnej úrovne. Je však potrebné poznamenať, že aj napriek spomínaným nedostatkom, je ukazovateľ HDP najpoužívanejším ukazovateľom hodnotenia výkonnosti ekonomiky.

Materiál a metódy

Primárnym cieľom predkladaného článku je realizovať analýzu vývoja ekonomík krajín V4 za posledných 15 rokov. Pre hodnotenie výkonnosti ekonomík krajín Vyšehradskej štvorky bude použitý makroekonomický ukazovateľ HDP. Výhodou tohto ukazovateľa je práve to, že ho využíva väčšina krajín sveta, čo zjednodušuje porovnávanie v rámci krajín. Následne budú

jednotlivé krajiny V4 analyzované pomocou indexu GCI. Pre ilustráciu tabuliek a grafov bol použitý program MS Excel. Za účelom dosiahnutia hlavného cieľa bola použitá metóda rozboru štatistických údajov z Eurostatu. Predmetom skúmania sú krajiny Vyšehradskej štvorky, ktoré predstavujú neformálne zoskupenie 4 krajín – Slovenskej republiky, Českej republiky, Maďarskej republiky a Poľskej republiky. V článku boli využité základné vedecké metódy, ako napríklad metóda pozorovania, analýza, syntéza, metóda porovnávania, zovšeobecňovania, ktoré boli aplikované na objekt skúmania. Využitie týchto metód v rámci poznávacieho cyklu bolo závislé na jednotlivých krokoch, pričom jednotlivé metódy boli využité aj súčasne vo viacerých krokoch. Ďalšie metódy, ktoré boli v článku využité sú metódy indukcie a dedukcie, ktoré dopĺňajú vyššie napísané metódy.

Vývoj indexu konkurencieschopnosti krajín V4 za obdobie 2002-2016

Globálny index konkurencieschopnosti (GCI) každoročne publikuje Svetové ekonomické fórum v Správe o globálnej konkurencieschopnosti od roku 1979. Zostavenie tohto indexu vychádza z predpokladu, že konkurencieschopnosť krajiny je daná výsledkom pôsobenia viacerých faktorov, medzi ktoré patrí 12 pilierov rozdelených do troch skupín.

Roky	Slovensko	Česko	Poľsko	Maďarsko
2002	4,20	4,26	3,98	4,63
2003	4,23	4,48	4,15	4,15
2004	4,43	4,55	3,98	4,56
2005	4,31	4,42	4,00	4,38
2006	4,60	4,70	4,30	4,50
2007	4,53	4,66	4,38	4,49
2008	4,44	4,57	4,28	4,35
2009	4,40	4,61	4,28	4,22
2010	4,30	4,66	4,32	4,21
2011	4,24	4,56	4,50	4,32
2012	4,18	4,52	4,46	4,36
2013	4,14	4,51	4,46	4,30
2014	4,10	4,43	4,45	4,24
2015	4,14	4,53	4,48	4,28
2016	4,22	4,69	4,49	4,25

Tabuľka 1 - Index konkurencieschopnosti krajín V4 za obdobie 2002- 2016 (v %)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov Eurostatu

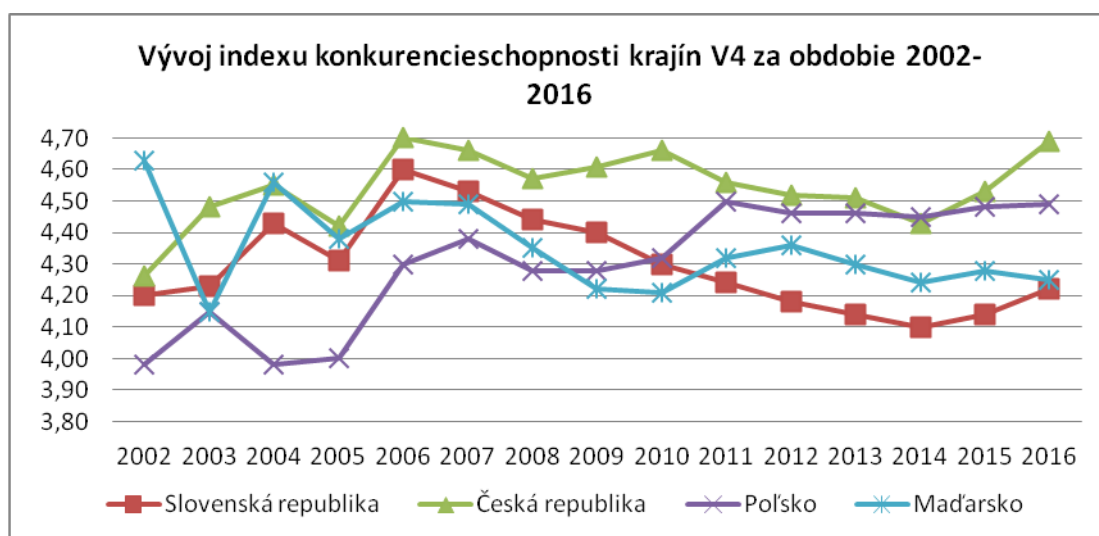
Získané a spracované jednotlivé číselné hodnoty Globálneho indexu konkurencieschopnosti pre krajiny V4 za posledných 15 rokov vykazuje tabuľka 1. Konfrontácia jednotlivých hodnôt ponúka určité scóre konkurencieschopnosti, ktoré nadobudli jednotlivé krajiny v nastavenej časovej škále. Konkrétne štatistické dáta, ktoré sú reprezentované finálnou číselnou hodnotou, teda výpočet indexu GCI je založený na postupnej agregácii výsledkov, od úrovne premenných (najnižšej úrovne) až po celkové GCI skóre (najvyššia úroveň). Keďže index GCI, je tvorený s veľkého množstva komponentov, pričom každý je odrazom konkurencieschopnosti, poskytuje obsiahli obraz konkurenčného prostredia každoročne pre viac ako 140 krajín sveta v rôznom štádiu vývoja. Keďže sú krajiny v rôznom štádiu vývoja,

v indexe sú zakomponované okrem iných kritérií aj váhy sub-indexov. Jednotlivé váhy sú definované ako základné požiadavky, faktory podmieňujúce efektívnosť a faktory inovácie a sofistikovanosti.

Váhy	Fáza poháňaná faktormi (%)	Fáza poháňaná efektívnosťou (%)	Fáza poháňaná inováciami (%)
Základné požiadavky	60	40	20
Faktory podmieňujúce efektívnosť	35	50	50
Faktory inovácie a sofistikovanosti	5	10	30

Tabuľka 2 - Váhy sub-indexov GCI

Zdroj: The Global Competitiveness Report 2011-2012

Graf 1 - Vývoj indexu konkurencieschopnosti krajín V4 za obdobie 2002 – 2016 (v %)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov Eurostatu

Graf 1 vypovedá o vývoji hodnôt indexu GCI za posledných 15 rokov, kde je možné vidieť, že Česká republika je lídrom z pomedzi krajín Vyšehradskej štvorky. Je možné zaznamenať jav v podobe vyrovnaného trendu hodnôt pre Českú republiku, hlavne po vstupe do EÚ, čím obsadzuje v roku 2016 priečku 31 v celkovom poradí krajín, pre ktoré je index uvádzaný. Na opačnej strane v konfrontácii krajín V4 sa ocitla Slovenská republika, ktorá sa v poslednom roku pozorovania ocitla na 67 mieste rebríčka indexu GCI. Paradoxne trend po vstupe do EÚ s výnimkou posledných troch rokov je negatívny. Trend pre Maďarsko ako aj Poľsko je hlavne po vstupe do EÚ podobný, avšak Poľsko si v tejto konfrontácii vedie lepšie, čo dokazuje aj jeho pozícia za posledný rok v rebríčku na mieste 41, zatiaľ čo Maďarsko obsadilo miesto 63.

Podľa Gordiakovej (2011): „Index GCI demonštruje do akej miery je národná konkurencieschopnosť komplexný jav, ktorý sa môže zlepšiť len cez rad reforiem v rôznych oblastiach, ktoré v dlhodobom horizonte ovplyvňujú produktivitu krajiny. Tie siahajú od vecí

verejných a makroekonomickej stability až po efektívnosť trhov výrobných faktorov, technologické prijatie a inovačný potenciál.

Dôležitosť indexu a skóre vybraných krajín môže byť určitým signálom pre potenciálnych investorov, ktorý pri rozhodovaní o umiestnení nového projektu výroby alebo služieb sa rozhodujú o krajine, kde sa podniká ľahšie. Najproblematickejšie oblasti sledovaných krajín, na ktoré za posledné roky poukazuje správa globálnej konkurencieschopnosti je vnímanie fungovania štátu, ktoré sa zhoršilo, najmä v oblasti korupcie, byrokracie, súdnictva a vzdelávania. Tieto oblasti je možné vnímať ako kľúčové oblasti pre vytvorenie a udržanie zdravého podnikateľského prostredia. Príkladom, resp. inšpiráciou by mohlo byť Rakúsko, ako krajina Strednej Európy, ktoré obsadilo 23 miesto.

Vývoj hrubého domáceho produktu krajín V4 za obdobie 2002 – 2016

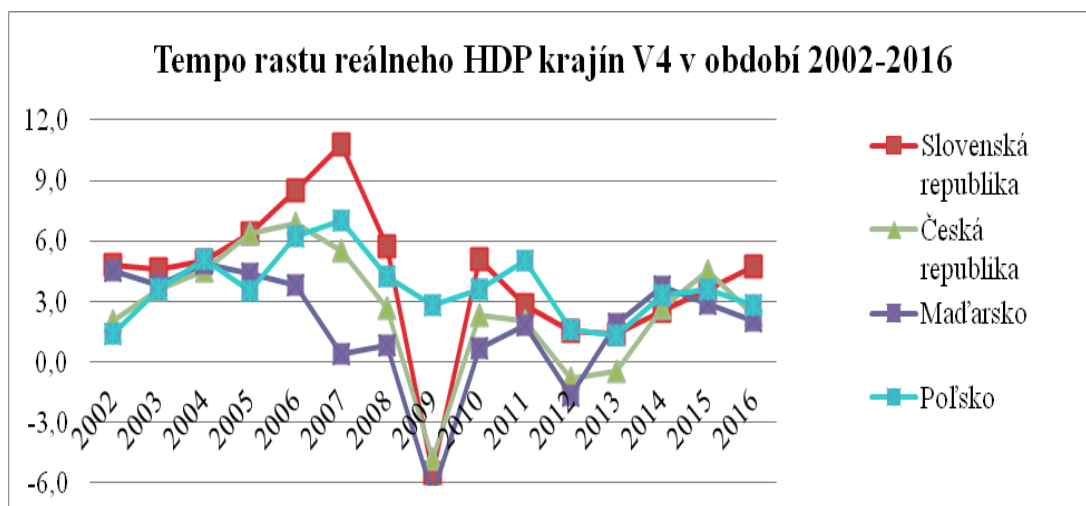
V nasledujúcej tabuľke sú zobrazené hodnoty tempa rastu HDP (v %) jednotlivých krajín V4 za sledované obdobie.

Roky	Slovensko	Česko	Poľsko	Maďarsko
2002	4,8	2,0	1,4	4,5
2003	4,6	3,6	3,6	3,8
2004	5,0	4,5	5,1	4,9
2005	6,4	6,4	3,5	4,4
2006	8,5	6,9	6,2	3,8
2007	10,8	5,5	7,0	0,4
2008	5,7	2,7	4,2	0,8
2009	-5,5	-4,8	2,8	-6,6
2010	5,1	2,3	3,6	0,7
2011	2,8	2,0	5,0	1,8
2012	1,5	-0,8	1,6	-1,7
2013	1,4	-0,5	1,3	1,9
2014	2,5	2,7	3,3	3,7
2015	3,6	4,5	3,6	2,9
2016	4,7	2,3	2,8	2,0

Tabuľka 2 – Tempo rastu HDP krajín V4 za obdobie 2002 – 2016 (v %)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov Eurostatu

Tabuľka 2 nám vykazuje percentuálne hodnoty tempa rastu HDP, kde je zaznamenaný vývoj týchto hodnôt pre krajiny Vyšehradskej štvorky za posledných 15 rokov. Tempo rastu HDP, alebo ekonomický rast, predstavuje relatívny prírastok, ktorý vyjadruje percentuálny podiel absolútneho prírastku HDP v danom období a dosiahnutej úrovne reálneho produktu v predchádzajúcom období. Aj z tohto dôvodu je opodstatnenie daného ukazovateľa v poukázaní na ekonomickú kondíciu krajiny. Pre lepšiu vypovedaciu a informačnú schopnosť bol na základe danej tabuľky zostrojený graf 2.

Graf 2 - Tempo rastu HDP krajín V4 za obdobie 2002 – 2016

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov Eurostatu

Keďže krajiny Vyšehradskej štvorky spoločne vstupovali do Európskej únie mali samozrejme pozitívne očakávania, že tento významný krok sa odzrkadlí okrem iného aj v silnejúcej ekonomickej kondícii. Grafické znázornenie vypovedá o tom, že v podobe troch krajín z V4, ktorými sú Slovenská republika, Česká republika a Poľsko, to bolo naozaj úspešné obdobie a je možné konštatovať a súhlasiť s týmito pozitívnymi očakávaniami. Keďže tempo rastu HDP pri týchto krajinách vykazuje po vstupe do EÚ rastúci trend, až na jeden rok pre Poľsko. Maďarsko sa ocitlo v opačnej situácii, kedy vstupom do EÚ jeho tempo rastu HDP vykazuje negatívny trend.

Pre krajiny V4 bol v tom období charakteristický relatívne vysoký fiškálny deficit s výhľadom na jeho konsolidáciu v strednodobom až dlhodobom horizonte vďaka rýchlemu ekonomickému rastu. Konsolidácia však bola podmienená politickou vôľou na uskutočnenie štrukturálnych reforiem, ktorých sociálny dopad bol v strednodobom horizonte pre obyvateľstvo nepriaznivý. Spoločným znakom pre krajiny V4 bol v roku 2004 deficit bežného účtu platobnej bilancie, ktorý bol tvorený schodkom obchodnej bilancie (najmä Poľsko a Slovensko) a zápornou bilanciou výnosov (najmä Česká republika a Maďarsko), čo súviselo s repatriáciou ziskov zo zahraničných investícií do týchto krajín (Správa o finančnej stabilite 2004).

Samozrejme vstup do EÚ negarantoval pre krajiny V4 bezproblémový a udržateľný ekonomický rast. Ich ekonomiky sa ocitli v novom priestore v podobe väčšieho trhu, ktorý im umožňoval silnejšiu obchodnú kooperáciu, ktorá predstavovala príležitosti, ale aj ohrozenia, určité riziká. Preto sa aj daný článok venuje monitorovaniu ekonomického vývoja v krajinách, ktoré sú významnými obchodnými partnermi medzi sebou. Tento monitoring je užitočný aj z hľadiska hodnotenia rizík externého prostredia pre domácu finančnú stabilitu v závislosti od krajiny, ktorej sa to týka. Pri identifikovaní trendov vývoja tempa rastu HDP pre krajiny V4 je možné identifikovať ďalší zaujímavý fakt, a to je prudký pokles tempa rastu pre všetky spomínané krajiny hlavne v roku 2008, keď prvé dopady vzniknutej hospodárskej krízy sa odzrkadlili na ekonomickej kondícii viacerých krajín. Aj ekonomiky V4 museli dostatočne

zareagovať a eliminovať tieto dopady, keďže uniknúť tejto priam celosvetovej hospodárskej kríze nebolo v ich silách. Hospodárska kríza vyvolala také otrasy, že krajiny klesli na svoje ekonomické minimá, ktoré neznamenali za celé sledované obdobie. Toto obdobie troch až štyroch rokov, kedy dopady hospodárskej krízy sa nevyhli skoro žiadnej krajine bolo veľmi kritickým obdobím. Našťastie ekonomikám krajín V4 sa podarilo stabilizovať situáciu a v ďalších obdobiach sa postupne úrovne hodnôt tempa rastu vrátili k približným hodnotám pred hospodárskou krízou.

Záver

V období, ktoré sa vyznačuje ekonomickou dynamikou, hospodárskym rastom, udržateľnosťou hospodárskeho rozvoja je pochopiteľné, že väčšina krajín sa zaoberá poznaním a skúmaním indikátorov, ktoré majú na to vplyv. Článok sa venoval dvom indikátorom, ktorými boli tempo rastu HDP a globálny index konkurencieschopnosti. Bol poskytnutý pohľad na ich vývoj a identifikovaný trend vývoja za posledných 15 rokov pre krajiny Vyšehradskej štvorky. Záverom je možné konštatovať, že ekonomiky daných krajín sú ako živé organizmy, ktoré reagujú na externé stimuly a následne ich vplyv odzrkadľujú v ekonomickej kondícii. Pre lepšie pochopenie ako dané ekonomiky reagujú na rôzne externé podnety je potrebné a dôležité analyzovať indikátory, ktoré ich reprezentujú. Práve vypovedacia hodnota týchto indikátorov podrobená analýze je významným nástrojom pre eliminovanie možných budúcich negatívnych vplyvov externého prostredia. Samozrejme neexistuje univerzálny prístup k meraniu ekonomickej kondície, ktorý by poskytol objektívnu hodnotu, ale existuje veľa skúmajúcich pohľadov na danú problematiku a v tomto článku bol ponúknutý jeden z nich.

Tento článok odporúčal na publikovanie vo vedeckom časopise Mladá veda: Ing. Peter Gallo, PhD.

Použitá literatúra

1. BARÁNIK, M. 2003. *Teória a prax hospodárskej politiky*. Trenčín: TC – TECH. ISBN 80-88914-35-3.
2. BONDAREVA, I., R., TOMČÍK, 2015. Porovnanie ekonomického rozvoja Slovenskej republiky a Českej republiky na základe indexu globálnej konkurencieschopnosti. In: *Scientific Papers of University of Pardubice Faculty of Economics and Administration*. Vol. XXII, No. 33. p 6 – 15. ISSN 1804-8048.
3. BONDAREVA, I., R., TOMČÍK, 2013. Vplyv inovácií na konkurencieschopnosť Slovenskej republiky. In: *Journal of Knowledge Society*. Roč. 1, č. 2., ISSN 2336-2561. Dostupné z: http://jks.euin.org/sites/default/files/jks_2013_02_Bondareva_Tomcik.pdf
4. DUDÁŠ, T., 2012. Vývoj konkurencieschopnosti štátov vyšehradskej skupiny v rokoch 2001 – 2011 vo svetle medzinárodných indexov konkurencieschopnosti. In: *Journal of International Relations*. Vol. X, No. 2. p 58 – 71. ISSN 1336 – 1562. [online] Dostupné z: <http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2012-2.pdf>
5. KOTULIČ, R., 2011. *MERANIE MAKROEKONOMICKEJ AKTIVITY PRE POTREBY PERSONÁLNEHO MANAŽMENTU – GDP NA SLOVENSKU*. [online] Dostupné z: http://www.pulib.sk/elpub2/FM/Kotulic15/pdf_doc/kotulic2.pdf
6. LISÝ, J. a kol., 2005. *Ekonómia v novej ekonomike*. Bratislava: Edícia ekonómia. ISBN 80-8078-063-3.
7. MOKRÁŠOVÁ, V., 2008. *Makroekonomický vývoj, verejné financie a niektoré aspekty konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky*. Bratislava: Prognostický ústav SAV. ISSN 0862-9137.

8. OPREANA, A., MIHAIU, D. M., 2011. ANALYSIS OF EUROPEAN UNION COMPETITIVENESS FROM A NEW MULTIDIMENSIONAL MODEL PERSPECTIVE. In: *Romanian Economic and Business Review*, 6(4), 68-83. Dostupné z: <https://www.pulib.sk:2333/docview/1124438556?accountid=164160>
9. PODOBNÍK, B., HORVATÍČ, D., KENETT, D. Y., STANLEY, H. E., 2012. *The competitiveness versus the wealth of a country*. [online]. Dostupné z: <https://arxiv.org/abs/1209.2813v1>
10. SAMUELSON, P.A. a W. D., NORDHAUS, 2007. *Ekonomía*. NS SVOBODA. ISBN 80-2050-590-3.
11. SCHWAB, K., et al., 2011. *The Global Competitiveness Report 2011-2012*. Geneva: World Economic Forum. ISBN-13: 978-92-95044-74-6. Dostupné z: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_Report_2011-12.pdf
12. SCHWAB, K. et al., 2016. *The Global Competitiveness Report 2016 – 2017*. Geneva: World Economic Forum. ISBN-13: 978-1-944835-04-0. Dostupné z: http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf
13. SLANÝ, A., 2006. *CVKS ČR: Konkurencieschopnosť českej ekonomiky (vývojové trendy)*. Brno : Printeco, s.r.o., ISBN 80-210-4157-9.
14. GORDIAKOVÁ, Z., 2011. Hodnotenie konkurencieschopnosti krajín. In: *International Scientific Conference YOUNG SCIENTISTS*. [online]. Dostupné z: http://www3.ekf.tuke.sk/mladivedci2011/herlany_zbornik2011/gordiakova_zuzana.pdf
15. *Správa o finančnej stabilite 2004. 2005*. [online]. Bratislava: Národná banka Slovenska, [cit. 21. mája 2017] Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/ZAKLNBS%5CPUBLIK%5CSFS%5CSFS2004.PDF.